

Markkina-analyysi 2026, sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus

1. Taustaa

1.1 Valtionavustuksen tausta

Helmikuussa 2023 vahvistetun postilain muutoksen myötä nykyisestä postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttiin 1.10.2023 kolmepäiväiseen keräilyyn ja jakeluun. Postilain muutoksen tarkoituksena on turvata kustannustehokasta postinjakelua muuttuvassa toimintaympäristössä, jossa perinteisten postilähetysten määrät vähenevät jatkuvasti (Ahvenanmaan maakunta ei kuulu soveltamisalan piiriin). Muutoksen myötä otettiin käyttöön määräaikainen sanomalehtijakelua koskeva valtionavustus. Avustuksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä sanomalehtijakelun jatkuvuudelle viitenä arkipäivänä viikossa alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua. Tavoitteena on varmistaa edellytykset viisipäiväisen sanomalehtijakelun toteuttamiselle koko maassa. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (jäljempänä Traficom) toimii avustuksen osalta valtionavustuslain mukaisena valtionapuviranomaisena.

Sanomalehtijakelua koskevaa valtionavustusta myönnetään siten, että kullekin avustuskelpoiselle alueelle valitaan valintamenettelyn kautta yksi yritys, joka sitoutuu tarjoamaan nimetyille, laissa määritetyt edellytykset täyttävälle sanomalehdille (erillisenä liitteenä) jakelua kyseiselle alueelle kahtena arkipäivänä viikossa, Traficomien määrämällä enimmäishinnalla. Haettu avustus kattaa ne kustannukset ja kohtuullisen voiton, jotka jakelusta yritykselle muodostuu ja joita jaettavista lehdistä saadut tulot eivät kata (nettokustannukset).

Avustus myönnetään avustusaluekohtaisesti kelpoisuusehdot täyttävälle hakijalle, joka sitoutuu hakemuksessaan postilain 35 b §:ssä säädettyyn julkisen palveluvelvoitteen mukaiseen ja postilain 2 §:n 11 kohdan mukaisten sanomalehtien jakeluun pienimmällä avustuksen määrällä. Postilain sanomalehtijakeluun myönnettävää valtionavustusta koskeva lainsäädäntö on voimassa 31.12.2029 saakka. Nyt neljättä kertaa haettava olevaa avustusta haetaan yksivuotiselle avustuskaudelle, joka alkaa 1.10.2026 ja päättyy 30.9.2027.

Avustuksen saaja sitoutuu postilain 35 b §:ssä määritellyn julkisen palveluvelvoitteen noudattamiseen. Tämän mukaisesti avustusta saava yritys sitoutuu tarjoamaan nimettyjen sanomalehtien jakelupalvelua kahtena määrättyinä arkipäivinä (tiistaisin ja torstaisin) koko avustuskauden ajan (1 vuosi) avustuspäätöksessä määrättylle alueelle, Traficomien määrämällä lehtikohtaisella enimmäishinnalla (0,6974 euroa, alv 0%). Lehtien tulee olla jaettuna avustuspäivinä klo 16 mennessä, poikkeuksena Lapin kunnissa klo 18 mennessä. Avustuksen saajan on järjestettävä kustantajien saavutettavissa oleva vähintään yksi vastaanottopiste, joka sijaitsee avustusalueella. Lapin kuntien osalta kaikkien alueiden jättöpiste sijaitsee Oulussa. Avustusehdoissa nimettyjen sanomalehtien kustantajien on toimitettava jakeluun tarkoitetut sanomalehdet tähän toimipisteeseen jakelupäivinä kello 01.00 mennessä. Avustusehdoissa mainittuja aluekohtaisia lehtimääriä

tulee pitää suuntaa antavina. Lehtimäärät saattavat muuttua avustuskauden aikana molempiin suuntiin ja avustuksen saaja sitoutuu jakamaan avustuksen piirissä olevien sanomalehtien avustuskauden aikana mahdollisesti tulevat uudet tilaukset. Ehdossa nimettyjen sanomalehtien lisäksi avustuksensaaja voi vapaasti jakaa myös muita jakelutuotteita.

Postilain 35 c §:n mukaan: " Liikenne- ja viestintäviraston on ennen sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen valintamenettelyn aloittamista tehtävä markkina-analyysi, josta ilmenee sanomalehtien varhaisjakeluverkkojen ulkopuoliset alueet, näillä alueilla jaettavat lehdet, lehtien levikit sekä hinta- ja kustannustaso.

Liikenne- ja viestintävirasto selvittää markkinoilla toimivien jakeluyritysten varhaisjakeluverkkojen laajuudet, varhaisjakeluverkkojen ulkopuolella jaettavat lehdet ja näiden lehtien levikit sekä hinta- ja kustannuserot.

Liikenne- ja viestintävirasto määrittelee markkina-analyysin pohjalta ne alueet, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua. Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaa markkina-analyysissaan avustuskelpoiset alueet.

Liikenne- ja viestintäviraston on selvitettävä vuosittain, miltä osin sanomalehtien varhaisjakeluverkkoihin on tullut tai tehty muutoksia ja tarvittaessa määriteltävä avustuskelpoiset alueet uudelleen.

1.2 Määritelmät

Sanomalehdellä tarkoitetaan tilattavaa maksullista lehteä, joka ilmestyy vähintään kolmena arkipäivänä viikossa ja joka sisältää valtakunnallista tai sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen valintamenettelyn piiriin kuuluvaan alueeseen liittyvää paikallista uutisaineistoa.

Varhaisjakelulla tarkoitetaan vähintään viitenä arkipäivänä viikossa tapahtuvaa sanomalehtijakelua, joka alkaa yöllä ja päättyy tyypillisesti ennen klo 7.

Varhaisjakeluverkolla tarkoitetaan niiden jakelupisteiden muodostamaa aluetta, jolla postinsaajan on halutessaan mahdollista saada sanomalehti varhaisjakeluna.

Varhaisjakeluverkkoon lasketaan jakelupisteet, joihin varhaisjakelua tarjotaan, mukaan lukien heittolaatikoiden kattamat osoitteet, mikäli jakelu niihin on vähintään viitenä arkipäivänä viikossa tapahtuvaa. Siihen lasketaan kuuluvaksi myös alueet, joihin postinsaajan on halutessaan mahdollista saada sanomalehti varhaisjakeluna. Tällä tarkoitetaan sekä nykyisiä lehden tilaajia, että niitä, jotka voivat halutessaan saada sanomalehden varhaisjakeluna (potentiaaliset lehden tilaajat).

Postilain tarkoittama yleispalvelun tarjoaja on Posti Jakelu Oy, jäljempänä Posti.

2. Julkinen kuuleminen

Traficom on selvittänyt jakeluyhtiöille suunnatulla kyselyllä sanomalehtien varhaisjakeluverkon kattavuuden Manner-Suomessa maaliskuussa 2026 postinumeroaluekohtaisesti. Varhaisjakelun katsotaan olevan saatavilla, kun palvelu on saatavilla koko postinumeroalueella. Ne postinumeroalueet, joilla varhaisjakelua ei ole tarjolla, ovat avustuskelpoisia. Näistä postinumeroalueista Traficom on muodostanut suurempia kokonaisuuksia siten, että ne noudattavat pääpiirteissään maakuntarajoja, poikkeuksina Lappi, jossa suuren pinta-alan vuoksi avustusalueet rajautuvat pääpiirteissään kuntarajojen mukaisesti. Maakunnista Pohjois-Pohjanmaa on jaettu kolmeen avustusalueeseen ja Keski-Suomi sekä Pohjois-Savo molemmat kahteen avustusalueeseen kokonsa vuoksi. Avustuskelpoisia alueita on kaikkiaan 42. Alueet on määritelty Tilastokeskuksen vuoden 2026 alussa käyttämän postinumeroaluettelon mukaisesti ja avustusalueiden kartta on tältä pohjalta laadittu. Mahdolliset tämän jälkeen tulevat muutokset postinumeroalueissa eivät vaikuta avustuskauden avustusalueisiin.

Traficom on selvittänyt huhtikuussa sanomalehtikustantajille suunnatulla kyselyllä avustuskelpoisten sanomalehtien levikkimäärät postinumerokohtaisesti niiltä alueilta, joissa ei ole saatavilla kaupallisesti toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua.

3. Markkina-analyysi ja alueiden avustuskelpoisuus

3.1 Alueet, joilla ei markkinaehtoista, viitenä arkipäivänä viikossa tapahtuvaa varhaisjakelua.

Traficom toteuttamalla, jakelutoimijoille lähetetyllä kyselyllä pyydettiin listaus postinumeroalueista, joilla ne tarjoavat koko postinumeroalueen kattavasti varhaisjakelua alueen kaikkiin kotitalouksiin viitenä arkipäivänä viikossa.

Kyselyn tuloksien perusteella Traficom on muodostanut aineiston, johon on listattu kaikki avustuskelpoiset postinumeroalueet. Lista avustuskelpoisista postinumeroalueista maakunnittain (pl. Ahvenanmaa) ja Lapin maakunnan osalta kunnittain on erillisellä, taulukkomuotoisella liitteellä.

3.2 Avustuskelpoiset sanomalehdet ja niiden levikkimäärät

Sidosryhmiltä ja sanomalehtikustantajilta saatujen tietojen perusteella, Traficom on määritellyt avustuskelpoiset sanomalehdet (erillisenä liitteenä).

Levikkimääriä on selvitetty Traficom kyselyllä kustantajille. Kyselyllä selvitettiin kunkin yhtiön osalta erikseen avustuskelpoisten, painettujen sanomalehtien levikitiedot postinumeroaluekohtaisesti niiltä postinumeroalueilta, joilla varhaisjakelua ei ole ja ovat siten avustuskelpoisia. Kerättyjä tietoja ei tulla julkaisemaan lehtikohtaisesti, vaan tiedoista kootaan kunkin avustusalueen osalta yhteenlaskettu lehtimäärä avustuskelpoisten lehtien osalta. Tämän tiedon perusteella avustusta hakevien jakeluyhtiöiden on mahdollista

arvioida toiminnasta muodostuvia kustannuksia mahdollisimman tarkasti ja tavoitteena siten saada useampia yhtiöitä kiinnostumaan tarjolla olevasta sanomalehtien jakeluavustuksesta. Avustusaluekohtaiset, yhteenlasketut avustuskelpoisten sanomalehtien levikkimäärät ilmoitetaan avustusaluekohtaisissa hakulomakkeissa. Levikkitietojen perusteella avustuksen hakijat voivat arvioida jakelusta syntyviä kustannuksia.

3.3 Jakeluhinta

Traficomin suorittaman kyselyn perusteella yritysten väliset, sopimusperusteiset varhaisjakelun hinnat ovat joissakin tapauksissa selkeästi tasoltaan korkeammat kuin Postin päiväjakeluhinnastot. Jakelutyypin eroavaisuuksien vuoksi em. hintojen vertailu niiden kesken ei anna vertailukelpoista hintatasoa, jota voitaisiin soveltaa avustuskelpoisten kustannusten määrittelyssä. Traficom katsoo, että postilain 35 g §:n mukainen kohtuullinen hintataso olisi Postin viimeisimmän (1.4.2026) päiväjakeluhinnaston mukainen alin hinta sanomalehteä kohden, eli 0,6974 euroa (alv 0%). Avustuksen kohteena olevan jakelun ehtona sanomalehtien jakelulle asetetaan määräajaksi klo 16 (Lapin osalta klo 18), johon mennessä avustuskelpoiset sanomalehdet tulee olla jaettuna. Avustuksen kohteena olevan jakelun voidaan katsoa vastaavan palvelutasoltaan lähinnä Postin päiväjakelua.

3.4 Yleispalveluvelvoitteen mukaiset jakelupäivät

Postin ilmoittamat yleispalveluvelvoitteen mukaiset jakelupäivät avustuskelpoisilla alueilla ovat edelleen maanantai, keskiviikko ja perjantai. Täten avustuskelpoiset jakelupäivät avustuskelpoisilla alueilla ovat tiistai ja torstai. Avustuskelpoisilla alueilla Postin nimeämiä jakelupäiviä ei ole postilain mukaan oikeus muuttaa avustuskauden 1.10.2026 - 30.9.2027 aikana.

Liitteet, erillisinä asiakirjoina

1. Avustuskelpoiset sanomalehdet luettelona 2026
2. Lista avustuskelpoisista postinumeroalueista 2026